

Hallituksen esitys Eduskunnalle Siemenperunakeskuksen muuttamiseen osakeyhtiöksi liittyväksi lainsäädännöksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki Siemenperunakeskuksen muuttamisesta osakeyhtiöksi. Tässä laissa valtioneuvosto oikeutettaisiin luovuttamaan nettobudjetoituna valtion laitoksena toimivan Siemenperunakeskuksen omaisuus ja liiketoiminta perustettavalle valtion kokonaan omistamalle osakeyhtiölle, jonka toimialana olisi Suomessa yleisesti viljeltävien perunalajikkeiden terveen siemenaineiston ylläpito sekä tällaisten lajikkeiden perussiemenen ja sertifioidun siemenen tuotanto ja markkinointi. Osakeyhtiö jatkaisi Siemenperunakeskuksen toimintaa. Siemenperunakeskuksen palveluksessa

oleva työsopimussuhteinen henkilöstö siirtyisi osakeyhtiön palvelukseen entisen työsuhteen ehdoilla.

Siemenperunakeskuksen tuotantoalueella noudatettavista perunanviljelyn vaatimuksista annettuun lakiin ehdotetaan tehtäväksi Siemenperunakeskuksen yhtiöittämisestä ja perustuslakiuudistuksesta johtuvat lakitekniset muutokset.

Esitys liittyy valtion vuoden 2002 lisätalousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä. Ehdotetut lait ovat tarkoitetut tulemaan voimaan 1 päivänä syyskuuta 2002.

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
SISÄLLYSLUETTELO	2
YLEISPERUSTELUT	4
1. Nykytila.....	4
1.1. Laki Siemenperunakeskuksesta ja laki Siemenperunakeskuksen tuotantoalueella noudatettavista perunanviljelyn vaatimuksista	4
1.2. Muu lainsäädäntö	4
1.3. Nykytilan arviointi.....	5
2. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset.....	6
2.1. Esityksen tavoitteet.....	6
2.2. Keskeiset ehdotukset	6
3. Esityksen vaikutukset	7
3.1. Taloudelliset vaikutukset	7
Osakeyhtiön perustaminen	7
Omaisuus.....	7
Vaikutukset valtion talouteen.....	7
Verovaikutukset.....	8
Yhtiöittämisen vaikutukset liiketoimintaan.....	8
3.2. Organisatoriset vaikutukset.....	8
3.3. Ympäristövaikutukset	8
3.4. Muut vaikutukset.....	8
4. Asian valmistelu	9
5. Riippuvuus muista esityksistä.....	10
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	11
1. Lakiehdotusten perustelut	11
1.1. Laki Siemenperunakeskuksen muuttamisesta osakeyhtiöksi.....	11
1.2. Laki Siemenperunakeskuksen tuotantoalueella noudatettavista perunanviljelyn vaatimuksista annetun lain muuttamisesta.....	11
2. Voimaantulo	12
LAKIEHDOTUKSET	13
Siemenperunakeskuksen muuttamisesta osakeyhtiöksi.....	13
Siemenperunakeskuksen tuotantoalueella noudatettavista perunanviljelyn vaatimuksista annetun lain muuttamisesta	14
korkealaatuisen siemenperunan tuotantoalueella noudatettavista perunanviljelyn vaatimuksista	14
LIITE	15
RINNAKKAISTEKSTIT	15

**Siemenperunakeskuksen tuotantoalueella noudatettavista perunanviljelyn
vaatimuksista annetun lain muuttamisesta15**

YLEISPERUSTELUT

1. Nykytila

1.1. Laki Siemenperunakeskuksesta ja laki Siemenperunakeskuksen tuotantoalueella noudatettavista perunanviljelyn vaatimuksista

Siemenperunakeskuksen (SPK) toiminnasta säädetään Siemenperunakeskuksesta annetussa laissa (1406/1995) ja asetuksessa (1407/1995). Perunanviljelyä keskuksen tuotantoalueella sääntelee Siemenperunakeskuksen tuotantoalueella noudatettavista perunanviljelyn vaatimuksista annettu laki (365/1995) ja Siemenperunakeskuksen tuotantoalueella noudatettavista perunanviljelyn vaatimuksista annettu maa- ja metsätalousministeriön päätös (MMM 29/1995).

Siemenperunakeskus on valtion laitos, jonka on Siemenperunakeskuksesta annetun lain mukaan noudatettava yleisiä liikeperiaatteita valtion talousarvion rajoissa. Lain mukaan keskuksella on oikeus tehdä perunalajikkeiden ylläpito-, tuotanto-, markkinointi- ja edustus sopimuksia sekä ostaa ja myydä vaihto-omaisuutta, kalustoa ja immateriaali-oi-keuksia.

Laissa keskuksen tehtäviksi on määritelty Suomessa yleisesti viljeltävien perunalajikkeiden terveen siemenaineiston ylläpito sekä tällaisten lajikkeiden perus- ja sertifioitun siemenen tuotanto ja markkinointi Suomessa, erityisesti keskuksen tuotantoalueen perunanviljelijöille, sekä muissa maissa. Lisäksi keskuksen tehtävänä on tutkia ja kehittää korkealaatuisen siemenperunan tuotantotekniikkaa erityisesti Suomen pohjoisiin oloihin sopivaksi.

Siemenperunakeskuksen toimintaa ohjaa ja valvoo johtokunta. Johtokunta asettaa tavoitteet keskuksen toiminnalle ja päättää keskuksen talousarvioehdotuksesta ja toiminta- ja taloussuunnitelmasta, hyväksyy laitoksen tilinpäätöksen sekä päättää merkittävän liike-

toiminnan aloittamisesta ja lopettamisesta sekä muista keskuksen kannalta merkittävistä asioista. Siemenperunakeskuksen päällikkönä on johtaja, joka johtaa ja kehittää keskuksen toimintaa sekä vastaa toiminnan tuloksellisuudesta ja tavoitteiden saavuttamisesta.

Siemenperunakeskuksen tuotantoalue sijaitsee pääasiassa Tyrnävän ja Limingan kuntien alueella eli niin sanotulla High Grade -alueella, jolla saadaan markkinoida siemenperunan tuotannossa ja perunan viljelyssä käytettäväksi vain Siemenperunakeskuksen tuotantoalueella noudatettavista perunanviljelyn vaatimuksista annetussa maa- ja metsätalousministeriön päätöksessä määritellyt laatuvaatimukset täyttävää siemenperunaa. High Grade -alue perustuu komission päätökseen 93/231/ETY, tehty 30 päivänä maaliskuuta 1993, luvasta toteuttaa siemenperunoiden kaupan pitämisen osalta tiettyjen jäsenvaltioiden koko alueella tai osalla siitä neuvoston direktiivin 66/403/ETY, annettu 14 päivänä kesäkuuta 1966, siemenperunoiden pitämisestä kaupan liitteessä I ja II määrättyjä toimenpiteitä ankarampia toimenpiteitä tiettyjä tauteja vastaan. Suomi lisättiin edellä mainitun päätöksen liitteeseen komission päätöksellä 95/76/ETY, tehty 10 päivänä maaliskuuta 1995, luvasta toteuttaa siemenperunoiden kaupan pitämisen osalta tiettyjen jäsenvaltioiden koko alueella tai osalla sitä neuvoston direktiivin 66/403/ETY, annettu 14 päivänä kesäkuuta 1966, siemenperunoiden pitämisestä kaupan liitteessä I ja II määrättyjä toimenpiteitä ankarampia toimenpiteitä tiettyjä tauteja vastaan tehdyn komission päätöksen 93/231/ETY muuttamisesta.

1.2. Muu lainsäädäntö

Siemenkauppalaki (728/2000) sääntelee pelto- ja puutarhakasvien kylvösiementen tuotantoa, markkinointia, maahantuontia ja

maastavientiä. Siemenkauppalaki on erityislaki, joten siltä osin kuin siinä ei ole säännöksiä ostajan ja myyjän oikeudellisesta suhteesta, sovelletaan kauppalain (355/1987) säännöksiä. Erityisen merkityksellinen Siemenperunakeskuksen kannalta on siemenkauppalain 14 §:ssä säännelty korvausvelvollisuus. Korvausvelvollisuus on tuottamuksesta riippumaton ja se koskee säännöksen perustelujen mukaan sekä välittömiä että välillisiä vahinkoja. Kylvösiemenen kunnostaja, pakkaaja ja maahantuojat on velvollinen korvaamaan siemenen käyttäjälle vahingon, joka aiheutuu siitä, että kylvösiemen ei ole ollut siitä annettujen tietojen mukaista tai siinä on ollut muu virhe. Lisäksi siemenkauppalain nojalla asetetaan siemenaineistolle kutakin kasvitautia koskevat enimmäismäärien rajat arvot siemenluokittain. Ylläpitoaineistojen ja perussiemenen ensimmäisen sukupolven (E1) on oltava täysin taudittomia.

Kasvinsuojelulaki (1203/1994) koskee niitä toimenpiteitä, joilla torjutaan kasvintuhoojia ja estetään niiden leviäminen. Kasvinsuojelulaissa säädetään myös kasvien tuottamisesta ja markkinoimisesta.

Kasvinjalostajanoikeudesta annetussa laissa (789/1992) säädetään kasvinjalostajanoikeuden saamisen edellytyksistä ja tämän oikeuden sisällöstä. Kasvilajikkeen jalostaja ja se, jolle hänen oikeutensa on siirtynyt, voi saada yksinoikeuden kyseisen lajikkeen ammattimaiseen hyväksikäyttämiseen rekisteröitymällä kasvilajikelautakunnan pitämään kasvilajikerekisteriin. Lajikkeen lisäysaineiston tuottaminen ja ylläpito kuuluvat lajikkeen omistajalle, mutta nämä oikeudet voidaan sopimuksella luovuttaa. Siemenperunakeskus on tehnyt ylläpito- ja perussiemenen tuotantosopimuksia suomalaisten lajike-edustajien kanssa, mutta keskuksen nimiin ei ole rekisteröity kasvinjalostajanoikeuksia. Keskuksen tuottama perussiemen toimitetaan lajike-edustajan käyttöön tämän omaan lisäysviljelyyn.

Kasvinjalostustoiminnan edistämisestä annetussa laissa (896/1977) säädetään, että sertifioidusta siemenestä on suoritettava valtiolle kasvinjalostusmaksua. Näitä maksuja vastaava määrä maksetaan kasvinjalostajille kasvinjalostustukena ja käytetään kotimaisen kasvinjalostustoiminnan edistämiseen ja sii-

hen liittyvään tutkimukseen.

1.3. Nykytilan arviointi

Siemenperunakeskuksen tehtävänä on erityisesti terveen siemenaineiston (lajikepuhdas- ja aito siemenaineisto, jossa ei esiinny tavanomaisia kasvitauteja eikä vaarallisia kasvintuhoojia) ylläpitäminen. Keskuksen tuottamassa siemenperunassa ei ole ollut vaarallisia kasvintuhoojia.

Lisäksi keskus tuottaa ainoana Suomessa esiperussiemenen kasvusolukkoaineistoa.

Siemenperunakeskus on toiminut vuodesta 1996 nettobudjetoituna valtion laitoksena, joka muodostaa oman tilivirastonsa. Keskuksen talouden tavoitteena on, että laitoksen toimintamenot kyetään kattamaan siemenperunan ja alan palvelujen myynnillä. Talouden ja tuotannon tavoitteet täsmennetään vuosittain maa- ja metsätalousministeriön ja keskuksen välisessä tulossopimuksessa. Tutkimus- ja vienninedistämisestä varten keskukselle on talousarviossa myönnetty erillinen määräraha momentilla 30.74.22, joka ei kuulu siemenen ylläpito- ja myyntituotoilla katettaviin kuluihin.

Siemenperunakeskuksen harjoittama terveen siemenaineiston ylläpito- ja tuotanto-toiminta perustuu pääasiassa perunalajikkeiden suomalaisten edustajien kanssa tehtyihin ylläpito- ja tuotantosopimuksiin. Nämä kattavat noin 70 prosenttia keskuksen tuotannosta. Loput 30 prosenttia tuotannosta muodostuu niin sanottujen vanhojen lajikkeiden (lajikkeiden, joita eivät koske kasvinjalostajanoikeudesta annetun lain mukaiset velvoitteet) ylläpidosta ja tuotannosta. Vuonna 2001 keskuksen tuotannossa oli 35 lajiketta ja kaksi jalostuslinjaa. Kasvukaudella 2001 tuotannon määrä oli noin 6 100 tonnia.

Siemenperunakeskuksen henkilöstön määrä vuonna 2001 vastasi yhteensä 32:ta henkilötyövuotta ja vakinaista henkilöstöä on 22. Keskuksen käytössä olevat Senaatti-Kiinteistöiltä vuokratut toimisto-, laboratorio- ja kasvihuonetilat sijaitsevat Tyrnävällä. Laitoksen käytössä on maaomaisuutta Tyrnävän kunnassa 135 hehtaaria.

Suomen maatalous- ja elintarvikesektorin

viime vuosien muutokset ovat pääosin suoranaista tai välillistä seurausta Euroopan unionin jäsenyydestä. Maailmanmarkkinoiden sekä kansainvälisen maatalous- kauppapolitiikan muutokset muokkaavat nopeasti maa- ja elintarviketalouden toimintaympäristöä. Perunantuotannon ja siten myös Siemenperunakeskuksen toimintaympäristö on muuttunut voimakkaasti. Kaupan ketjuuntuminen on vähentänyt perunan ostajia ja suurten perunapakkaamoiden merkitys perunantuottajien ja -ostajien välissä on merkittävästi kasvanut. Ulkomaisen siemenperunan tuonnin lisääntyessä ja kilpailun kiristyessä Siemenperunakeskuksella ei ole ollut nykyisessä muodossa toimiessaan riittäviä mahdollisuuksia vastata kiristyvään kilpailuun ja markkinatalouden nopeisiin muutosvaatimuksiin esimerkiksi modernisoimalla tuotantoon korkealaatuisemman siemenperunan tuottamiseksi. Siemenperunakeskus on ollut nettobudjetoitu valtion laitos, jolla ei ole ollut lainanottomahdollisuutta.

2. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

2.1. Esityksen tavoitteet

Esityksen tavoitteena on vahvistaa Siemenperunakeskuksen kannattavan liiketoiminnan kehittämistä yhtiöittämällä laitos ja siten mahdollistamalla sen omistajapohjan laajentaminen. Osakeyhtiönä toimiminen takaisi valtion laitoksena toimimista paremmin tasapuoliset kilpailuedellytykset tilanteessa, jossa kilpailijat ovat osakeyhtiöitä. Osakeyhtiönä toimiminen mahdollistaisi myös kotimaisten maatalousalan toimijoiden ja teollisuuden osakkuuden siemenperunaa ylläpitävässä ja tuottavassa yrityksessä ja sitä kautta heidän sitouttamisensa siemenperunan tuotantoon ja ylläpitoon. Lisäksi osakeyhtiömuodossa toimiminen helpottaisi kansallista yhteistyötä, mahdollistaisi kansainvälisen yhteistyön harjoittamisen ja loisi siten osaltaan edellytyksiä Siemenperunakeskuksen kehitykselle kansainväliseksi tekijäksi.

2.2. Keskeiset ehdotukset

Siemenperunakeskus on valtion nettobudjetoitu laitos, joka harjoittaa kaupallista toimintaa ja toimii siten jo tällä hetkellä suurelta osin liikeyrityksen tapaan. Toimiminen osakeyhtiömuodossa antaisi kuitenkin mahdollisuuden tehostaa toimintaa edelleen ja poistaisi valtion laitoksena toimimisesta aiheutuvaa jäykkyyttä. Lisäksi se helpottaisi kansainvälistä yhteistyötä ja mahdollistaisi maatalousalan toimijoiden ja teollisuuden sitouttamisen yhtiön toimintaan ja riskirahoitukseen osakkaina. Näin voitaisiin myös turvata korkealaatuisen kotimaisen siemenperunan tuotannon säilyminen Suomessa myös tulevaisuudessa.

Tällä perusteella ehdotetaan, että Siemenperunakeskuksesta muodostetaan osakeyhtiö. Valtio merkitsisi perustamisvaiheessa osakeyhtiön koko osakekannan. Osakeyhtiön omistus pohjaa on tarkoitus laajentaa heti yhtiöittämisen jälkeen. Omistus pohjan laajentamista koskeva valtuus sisältyy hallituksen esitykseen vuoden 2002 lisätalousarvioesitykseksi. Valtion pitkän aikavälin omistajastrategiana olisi luopua yhtiön omistuksesta kokonaan, sillä yhtiön harjoittama toiminta on luonteeltaan puhtaasti kaupallista toimintaa.

Osakeyhtiön toimialana olisi erityisesti Suomessa yleisesti viljeltävien perunalajikkeiden terveen siemenaineiston ylläpito sekä tällaisten lajikkeiden perus- ja sertifioidun siemenen tuotanto ja markkinointi. Osakeyhtiön tavoitteena olisi Suomessa toimimisen ohella kehittyä myös kansainväliseksi tekijäksi toimialallaan. Osakeyhtiö jatkaisi Siemenperunakeskuksen liiketoimintaa ja se aloittaisi toimintansa 1 päivänä syyskuuta 2002, jolloin Siemenperunakeskus lopettaisi toimintansa valtion laitoksena.

Näin muodostettaisiin vahva kotimainen siemenperunatuotannon toimija, jolla olisi tosiasiallinen mahdollisuus ja kyky kilpailla ulkomaisten siemenperunatuottajien kanssa. Samalla turvattaisiin maamme pohjoisesta sijainnista johtuviin ilmasto- ja ympäristöolosuhteisiin soveltuvan siemenperunatuotannon jatkuminen ja riippumattomuus suurista eurooppalaisista sementaloista. Kotimaisen siemenperunatuotannon toimivuuden ja kan-

nattavuuden kannalta on oleellista, että peruna-alan teollisuus ja toimijat ovat voimakkaasti sitoutuneet siemenperunan alkutuotantoon. Pääomasijoitusten johdosta yhtiöllä on myös mahdollisuus investoida alan parhaan tuotantotekniikan hankkimiseen ja sitä kautta parantaa tuotettavan siemenperunan laatua ja varmistaa perustettavan yhtiön kannattavuutta.

3. Esityksen vaikutukset

3.1. Taloudelliset vaikutukset

Osakeyhtiön perustaminen

Osakeyhtiö on tarkoitus perustaa heti lain hyväksymisen ja vahvistamisen jälkeen aluksi pienellä osakepääomalla yhtiön muodostamisen vaatimien valmistelevien toimien vuoksi. On tärkeää, että osakeyhtiön hallinnon perustoimet voidaan toteuttaa riittävän ajoissa.

Siemenperunakeskuksen liiketoiminta ja sen hallinnassa oleva omaisuus ja velat siirrettäisiin 1 päivästä syyskuuta 2002 näin perustetulle osakeyhtiölle. Varsinaisen toiminnan aloitusvaiheessa 1 päivänä syyskuuta 2002 osakepääoman arvoa vastaava omaisuus luovutettaisiin apporttina osakkeita vastaan. Siemenperunakeskuksen käytössä oleva 135 hehtaarin maaomaisuus siirrettäisiin osakeyhtiölle. Sen sijaan Siemenperunakeskuksen käytössä olevia rakennuksia ei siirrettäisi osakeyhtiölle, vaan ne jäisivät valtion omistukseen.

Pääomarakenne on tarkoitus muodostaa sellaiseksi, että se olisi toiminnan aloitusvaiheessa riittävän vahva ja että se mahdollistaisi yhtiön kannattavan jatkuvan toiminnan ottaen kuitenkin huomioon alan kilpailutilanteen. Yhtiölle ei ole tarkoitus antaa kilpailuetua muihin alalla toimiviin yrityksiin nähden.

Omaisuus

Seuraavat luvut perustuvat Siemenperunakeskuksen tilinpäätökseen 31 päivänä joulukuuta 2001.

Siemenperunakeskuksen taseomaisuus oli

vuoden 2001 tilinpäätöksessä 3,022 miljoonaa euroa. Käyttöomaisuutta oli 0,774 miljoonaa euroa, josta 135 hehtaarin maaomaisuuden tasearvo oli 0,356 miljoonaa euroa ja vaihto- ja rahoitusomaisuuden 2,248 miljoonaa euroa. Vaihto- ja rahoitusomaisuutta on yhtiöittämishekellä noin 0,1 miljoonaa euroa. Oman pääoman määrä on noin 0,6 miljoonaa euroa. Koska Siemenperunakeskus on valtion laitos, sillä ei ole pitkäaikaista velkaa. Lyhytaikaista velkaa laitoksella on noin 0,3 miljoonaa euroa.

Osakeyhtiön aloittava tase ilman kapitalisoitua eläkekustannusta olisi noin 0,787 miljoonaa euroa. Käyttöomaisuutta olisi noin 0,670 miljoonaa euroa, josta maaomaisuutta käypään arvoon arvostettuna 0,42 miljoonaa euroa eli 0,065 miljoonaa euroa tasearvoa enemmän. Vaihto- ja rahoitusomaisuus olisi 0,259 miljoonaa euroa, josta 0,142 miljoonaa euroa eläkesaamisena valtiolta.

Osakeyhtiön oma pääoma olisi 0,607 miljoonaa euroa, josta 0,1 miljoonaa euroa olisi osakepääomaa. Vieras pääoma olisi 0,322 miljoonaa euroa. Taseen omavaraisuusaste olisi 65 prosenttia.

Vaikutukset valtion talouteen

Siemenperunakeskuksen rahoitus on pääosin koostunut maksutulosta sekä peltojen vuokratuloista. Vuonna 2001 valtion rahoitusosuus oli poikkeuksellisesti noin 10 prosenttia bruttomenoista, kun se aikaisempina vuosina on ollut tätä alhaisempi. Yhtiöittämisellä voidaan edelleen lisätä toiminnan kilpailukykyä ja kannattavuutta.

Yhtiöittämisen yhteydessä valtion eläkevastuut tulevat pienemään. Lisäksi yhtiön osakkeiden mahdollisesta myynnistä valtio tulee saamaan myyntituloja.

Valtion talousarvion momentilta 28.07.07 (Muut eläkemenot) ehdotetaan käytettäväksi enintään 0,142 miljoonaa euroa Siemenperunakeskuksen toimintaa jatkavan yhtiön palvelukseen siirtyvien henkilöiden takautuvan lisäeläketurvan kattamisesta aiheutuviin menoihin kertasuorituksena. Tätä koskeva ehdotus sisältyy vuoden 2002 lisätalousarvioesitykseen.

Verovaikutukset

Osakeyhtiönä Siemenperunakeskus olisi verotusta koskevien lakien lain mukaan verovelvollinen.

Yhtiöittämisen vaikutukset liiketoimintaan.

Tehtyjen laskelmien mukaan perustettavalla yhtiöllä on edellytykset kannattavan liiketoiminnan jatkamiseen. Laitoksen muuttaminen osakeyhtiöksi muuttaa kustannusrakennetta siten, että osakeyhtiölle tulee eräitä lisäkustannuksia, mutta ne määräytyvät samoin perustein kuin yksityisten kilpailijoiden ja muiden osakeyhtiöiden. Tällaisia kustannuksia syntyy lähinnä valtion verotuksesta, työttömyys-, tapaturma- ja vahinkovakuutusmaksuista ja henkilösivukuluista. Toisaalta muun muassa eläkekustannukset alenevat, koska ne pitkällä aikavälillä määräytyvät samoin perustein kuin yksityisellä sektorilla.

3.2. Organisatoriset vaikutukset

Siemenperunakeskuksessa työskentelee vakituisesti 22 henkilöä, jotka ovat kaikki työsopimussuhteessa. Lisäksi Siemenperunakeskuksessa on yksi määräaikainen työntekijä. Yhtiöittäminen sinänsä ei vaikuta henkilöstön määrään. Henkilöstön asemaan sovelletaan, mitä valtioneuvoston periaatepäätöksessä henkilöstön aseman järjestämisestä valtionhallinnon organisaatiomuutostilanteissa (VM 29/01/98) on määrätty. Siemenperunakeskuksen johtajan virka lakautettaisiin.

Tarkoituksena on, että Siemenperunakeskuksen henkilöstö siirtyy uuden yhtiön palvelukseen nykyisen työsuhteen ehdoilla niin sanottuina vanhoina työntekijöinä. Valtio vastaa henkilöstön eläketurvasta luovutuspäivään asti. Liiketoiminnan aloituspäivästä lukien osakeyhtiö järjestäisi valtion liikelaitoksen palveluksesta siirrettävien henkilöiden eläketurvan. Yhtiö vastaisi henkilöstön kaikista eläkekustannuksista mukaan lukien mahdollinen lisäeläketurva.

Henkilöstön kanssa on käyty yhteistoimintaneuvottelut. Siemenperunakeskus on tehnyt

kunkin laitoksen henkilöstöä edustavan yhdistyksen kanssa aiesopimuksen palvelussuhteen ehdoista Siemenperunakeskuksesta muodostettavassa osakeyhtiössä.

Henkilöstön asemaa ja palvelussuhteen ehtoja ja muita etuja järjestettäessä periaatteena on, että perustettava osakeyhtiötä ei saa raijuttaa kilpailijoita korkeammilla henkilöstökustannuksilla. Valtion eläkelain (280/1966) mukaisten eläke-etujen osittaiseksi kapitalisoiduksi kustannukseksi on arvioitu yhteensä 0,142 miljoonaa euroa. Rahoitus on rakennettu osakeyhtiön aloittavaan taseeseen. Vuoden 2002 lisätalousarvion yhteydessä käsitellään tarvittavia toimenpiteitä eläkevastuun kattamiseksi.

3.3. Ympäristövaikutukset

Siemenperunakeskuksen yhtiöittämisellä ei ole suoranaisia ympäristövaikutuksia, mutta terveen siemenperunan lisäysaineiston tuotamisella on merkittävä välillinen vaikutus Suomen kasvinterveyteen.

3.4. Muut vaikutukset

Ehdotetulla järjestelyllä turvattaisiin kotimaisen kannattavan siemenperunatuotannon jatkuminen ja myöhemmin tehtävin osakejärjestelyin sitoutettaisiin peruna-alan teollisuus ja toimijat siemenperunan tuotantoon ja sen kehittämiseen. Laajapohjainen kotimainen omistus turvaisi eri alojen tarpeiden huomiointiin ottamisen siemenperunatuotannossa ja siten edesauttaisi tuotantoa kehittymään vastaamaan entistä paremmin siemenperunan ostajien tarpeita. Suomessa toimiva ja korkealaatuinen siemenperunatuotantoon keskittynyt yritys muodostaisi myös kotimaisen vaihtoehdon ja vastineen keskieuropalaisille suurille siementaloille.

Kotimainen tuotanto ottaisi ulkomaista tuotantoa paremmin huomioon Suomen maantieteellisistä tekijöistä johtuvat vaatimukset perunalajikkeiden jalostuksessa ja viljelyssä. Kotimainen siemenperunatuotanto on merkityksellinen myös huoltovarmuuden kannalta. Siemenperunakeskuksen varastoissa on vuosittain varastoituna perunamäärä, joka riittää

noin 2 500 hehtaarin alan istuttamiseen. Tämä on yli 7 prosenttia koko Suomen kokonaisperunanviljelyalasta. Tästä määrästä on mahdollista yhden lisäsviljelyn jälkeen saada siemenmäärä, joka riittää lähes 70 prosentille nykyisestä perunanviljelyalasta.

Kotimainen siemenperunatuotanto edistäisi maamme kasvinterveyttä vähentämällä ulkomaisen siemenperunan tuontitarvetta. Ulkomaisen siemenperunan tuonnissa on olemassa merkittävä riski siitä, että sen mukana Suomeen kulkeutuu jokin sellainen vaarallinen kasvintuhoaja, jota täällä ei esiinny tai jota esiintyy vain hyvin vähäinen määrä. Jos tällainen kasvintuhoaja pääsisi Suomeen leviämään, aiheutuisi sen hävittämisestä ja torjunnasta valtiolle mittavat kustannukset ja myös perunan viljelijät kärsisivät merkittäviä tappioita kasvintuhoajan aiheuttamien sädönmenetysten vuoksi. Tällöin olisi myös vaarana menettää Euroopan unionin Suomelle myöntämä High Grade -alueen suoja-alueuokitus. Vahvan kotimaisen siemenperunan tuotantoyksikön luominen takaisi viljelijöille mahdollisuuden myös tulevaisuudessa viljellä siemenperunaa puhtaassa viljelyympäristössä.

Suomen elintarviketaloudessa elintarviketurvallisuus ja elintarvikkeiden laatuksilymykset ovat keskeisessä asemassa. Suomessa toteutetaan laajaa kansallista laatustrategiaa, jonka toteuttamisessa kotimaisella siemenperunatuotannolla on merkittävä asema. Kotimaisen siemenperunatuotannon ansiosta on mahdollista varmistaa laatuketjun säilyminen maamme elintarviketuotannossa ja mahdollistaa perunan alkuperän jäljitettävyyden aina sen ylläpito- ja lisäsvaiheeseen asti.

Kannattavalla ja laadukkaalla yksityisoikeudellisen yrityksen harjoittamalla siemenperunatuotannolla on myös merkittävä aluepoliittinen vaikutus. Siemenperunan tuotanto tapahtuu Tyrnävän ja Limingan kunnissa sijaitsevalla korkealaatuisen siemenperunatuotannon erityisalueella eli High Grade -alueella. Ehdotetun mukainen omistuspohja antaisi yhtiölle mahdollisuuden investoida alan parhaimman teknologian ja osaamisen käyttämiseen ja sitä kautta turvata kannattavan toiminnan jatkuminen paikkakunnalla myös tulevaisuudessa. Tuottamalla yhä korkeampilaatuista ja tauditonta siemenperunaa

voidaan nykyisiä markkinoita laajentaa ja pyrkiä toimimaan varteen otettavana kilpailijana ulkomaisille siementaloille. Ehdotettu järjestely mahdollistaisi Tyrnävän ja Limingan alueen kehittämisen huippulaatuisen siemenperunan tuotantoalueeksi.

4. Asian valmistelu

Hallituksen esitys on valmisteltu virkatyönä maa- ja metsätalousministeriössä. Maa- ja metsätalousministeriö asetti 19 päivänä maaliskuuta 2001 työryhmän, jonka tehtävänä oli Siemenperunakeskuksen tehtävänä olevan toiminnan edellytysten ja kehittämisen varmistamiseksi selvittää Siemenperunakeskuksen toiminnan nykytila, tavoitteet ja kehittämisvaihtoehdot henkilöstövaikutuksineen sekä valmistella tarvittavat lainsäädännölliset ehdotukset.

Työryhmän jäsenenä oli maa- ja metsätalousministeriön, valtiovarainministeriön, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry:n, Elintarviketeollisuusliiton sekä Siemenperunakeskuksen edustajia. Työryhmä kuului valmisteluvaiheessa asiantuntijoita Raisio Yhtymää, Sadokas Oy:tä, Pyhäjoen Kantaperuna Oy:tä, Maatalouskesko Oy:tä, Boreal Kasvinjalostus Oy:tä ja S. G. Nieminen Oy:tä. Chips Abp ja Evijärven Peruna Oy antoivat työryhmälle kirjallisen lausunnon.

Työryhmä selvitti seuraavia Siemenperunakeskuksessa toiminnan kehittämisvaihtoehtoja:

- 1) nykyinen liiketoimintaa harjoittava nettobudjetoitu valtion virasto,
- 2) liikelaitosmalli,
- 3) jaettu malli, jossa laitoksen perussiemenluokkien tuottaminen ja ylläpito
 - a) säilyisi Siemenperunakeskuksessa,
 - b) siirrettäisiin Kasvintuotannon tarkastuskeskukselle tai
 - c) siirrettäisiin Maatalouden tutkimuslaitokselle

ja erikseen perustettava yhtiö tuottaisi ja markkinoisi alempia siemenluokkia,

- 4) yhtiömalli ja
- 5) laitoksen myyminen kokonaan.

Työryhmä päätyi suosittamaan yhtiömallia. Talouspoliittinen ministerivaliokunta on 24 päivänä huhtikuuta 2002 puoltanut Siemen-

perunakeskuksen muuttamista osakeyhtiöksi 1 päivästä syyskuuta 2002 lukien.

Esityksestä on käyty 7 päivänä toukokuuta 2002 laitoksen henkilöstön kanssa yhteistoinnista valtion virastoissa ja laitoksissa annetun lain (651/1988) mukaiset neuvottelut.

5. Riippuvuus muista esityksistä

Esitys liittyy vuoden 2002 lisätalousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Laki Siemenperunakeskuksen muuttamisesta osakeyhtiöksi

1 §. Pykälän mukaan valtioneuvosto saisi oikeuden luovuttaa Siemenperunakeskuksen liiketoiminnan ja nykyisin laitoksen hallinnassa olevaa omaisuutta perustettavalle valtion kokonaan omistamalle osakeyhtiölle, jonka toimialana olisi Suomessa yleisesti viljeltävien perunalajikkeiden terveen siemenaineiston ylläpito sekä tällaisten lajikkeiden perus- ja sertifioidun siemenen tuotanto ja markkinointi.

2 §. Osakeyhtiömuotoon siirtyminen järjestettäisiin käytännössä siten, että valtioneuvosto luovuttaisi perustettavalle osakeyhtiölle Siemenperunakeskuksen liiketoiminnan sekä Siemenperunakeskuksen taseessa ja kirjanpidossa olevan käyttö-, vaihto- ja rahoitusomaisuuden, sekä sopimukset ja velvoitteet.

Valtioneuvosto määräisi osakeyhtiölle luovutettavan omaisuuden ja sen arvon sekä ehdot, joilla luovutus tapahtuu. Samoin valtioneuvosto määräisi muista omaisuuden luovuttamista ja osakeyhtiön muodostamista koskevista järjestelyistä. Yhtiölle siirrettävän omaisuuden arvo olisi noin miljoona euroa. Omaisuuden ja liiketoiminnan siirto tapahtuisi 1 päivänä syyskuuta 2002. Tasearvojen tarkistukset tehtäisiin Siemenperunakeskuksen tilinpäätöksen vuodelta 2002 valmistuttua.

3 §. Pykälä sisältää säännökset perustettavan yhtiön verotuskohtelusta. Verotuksellisessa mielessä osakeyhtiö jatkaisi Siemenperunakeskuksen toimintaa siten kuin tuloverolaissa (1535/1992) ja arvonnäisäverolaissa (1501/1993) on tarkoitettu. Tuloverotuksessa vähennyskelpoisena hankintamenona pidettäisiin niitä arvoja, joista omaisuus on luovutettu osakeyhtiölle. Omaisuuden siirrosta apportina ei osakeyhtiö maksaisi varainsiirtoveroa.

4 §. Sen jälkeen, kun Siemenperunakeskus on lakkautettu ja sen omaisuus siirretty osakeyhtiölle, yhtiö vastaa Siemenperunakes-

kuksen toiminta-aikanaan antamista ja tekemistä velka-, hankinta- ja toimitussopimuksista sekä muista niiden kaltaisista sitoumuksista.

Jos Siemenperunakeskuksen sopijapuoli ei hyväksy sopimuskumppanin vaihtumista, yhtiö korvaa valtiolle sen, mitä valtio Siemenperunakeskuksen sitoumuksista mahdollisesti joutuu korvaamaan.

5 §. Pykälän 1 momentti sisältää säännökset Siemenperunakeskuksen työsopimussuhteisen henkilöstön siirtymisestä perustettavan osakeyhtiön palvelukseen työsopimussuhteeseen. Määräajaksi otetut henkilöt siirtyisivät osakeyhtiön palvelukseen siksi määräajaksi, joksi heidät on otettu Siemenperunakeskukseen, jos määräaika ei ole päättynyt lain tullessa voimaan.

Ainoa Siemenperunakeskuksessa nykyään oleva virka, joka on laitoksen johtajan virka, ehdotetaan lakkautettavaksi suoraan lain nojalla. Lakkautetun viran haltijan virkasuhde päättyisi ilman irtisanomista.

6 §. Organisaatiomuutos edellyttäisi Siemenperunakeskuksen lakkauttamista, minkä vuoksi pykälään sisältyy säännös Siemenperunakeskuksesta annetun lain kumoamisesta. Lain kumoamisen seurauksena myös sen nojalla annettu asetus Siemenperunakeskuksesta kumoutuisi. Lisäksi pykälään sisältyvät tarpeelliset säännökset lain voimaantulosta ja siitä, miten olisi toimittava Siemenperunakeskuksen viimeisen tilikauden tilinpäätöksen osalta. Siemenperunakeskuksen toimintaa jatkava osakeyhtiö velvoitettaisiin laatimaan Siemenperunakeskuksen viimeinen tilinpäätös.

1.2. Laki Siemenperunakeskuksen tuotantoalueella noudatettavista perunanviljelyn vaatimuksista annetun lain muuttamisesta

Siemenperunakeskuksen tuotantoalueella noudatettavan perunanviljelyn vaatimuksista annetun lain nimikettä ehdotetaan muutettavaksi siten, että siitä poistetaan viittaus Siemenperunakeskukseen. Siemenperunakes-

kuksen tuotantoalueen sijasta laissa käytettäisiin termiä korkealaatuisen siemenperunan tuotantoalue.

1 §. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että siitä poistettaisiin viittaus lakkautettavaan Siemenperunakeskukseen. Termillä tuotantoalue tarkoitettaisiin Tyrnävän ja Limingan kuntien aluetta, jolla voidaan komission päätöksen 93/231/ETY, tehty 30 päivänä maaliskuuta 1993, luvasta toteuttaa siemenperunoiden kaupan pitämisen osalta tiettyjen jäsenvaltioiden koko alueella tai osalla siitä neuvoston direktiivin 66/403/ETY, annettu 14 päivänä kesäkuuta 1966, siemenperunoiden pitämisestä kaupan liitteissä I ja II määrättyjä toimenpiteitä ankarampia toimenpiteitä tiettyjä tauteja vastaan, mukaisesti toteuttaa siemenperunoiden kaupan pitämisen osalta päätöksen nimikkeessä mainitun direktiivin 66/403/ETY liitteessä I ja II määrättyjä

toimenpiteitä ankarampia toimenpiteitä tiettyjä tauteja vastaan. Ehdotetulla muutoksella ei ole tarkoitus muuttaa säädöksen asiasisältöä.

4 §. Pykälään ehdotetaan tehtäväksi Siemenperunakeskuksen lakkauttamisesta johtuva lakitekkinen muutos. Lisäksi pykälän sanamuotoon ehdotetaan tehtäväksi uudesta perustuslaista johtuvia muutoksia.

2. Voimaantulo

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan 1 päivänä syyskuuta 2002.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1. Laki

Siemenperunakeskuksen muuttamisesta osakeyhtiöksi

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Valtioneuvosto oikeutetaan luovuttamaan maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalaan kuuluvan Siemenperunakeskuksen liiketoiminta ja sen hallinnassa olevaa omaisuutta Siemenperunakeskuksen toimintaa jatkamaan perustettavalle osakeyhtiölle, jonka toimialana on Suomessa yleisesti viljeltävien perunalajikkeiden terveen siemenaineiston ylläpito sekä tällaisten lajikkeiden perus- ja sertifioidun siemenen tuotanto ja markkinointi.

Valtio merkitsee osakeyhtiötä perustettaessa kaikki sen osakkeet.

2 §

Valtioneuvosto määrää osakeyhtiölle luovutettavan omaisuuden ja sen arvon sekä ehdot, joilla luovutus tapahtuu. Valtioneuvosto määrää myös muista omaisuuden luovuttamiseen ja yhtiön muodostamiseen liittyvistä järjestelyistä. Valtioneuvosto määrää, mikä osa omaisuudesta pannaan yhtiöön osakkeita vastaan.

3 §

Tulo- ja varallisuusverotuksessa sekä arvonlisäverotuksessa yhtiön katsotaan sellaisenaan jatkavan Siemenperunakeskuksen harjoittamaa liiketoimintaa. Osakeyhtiö ei ole velvollinen suorittamaan varainsiirtoveroa tässä laissa tarkoitettua omaisuutta koskevasta luovutuksesta.

4 §

Yhtiö vastaa niistä velka-, hankinta- ja toimitussopimuksista sekä muista niiden kaltaisista sitoumuksista, joihin Siemenperunakeskus on toiminta-aikanaan sitoutunut ja jotka koskevat yhtiölle luovutettua omaisuutta ja liiketoimintaa.

5 §

Siemenperunakeskuksen palveluksessa tämän lain voimaan tullessa oleva työsopimus-suhteinen henkilöstö siirtyy osakeyhtiön palvelukseen aikaisempaa vastaavaan tehtävään. Määrääjäksi Siemenperunakeskuksen palvelukseen otetut henkilöt siirtyvät osakeyhtiön palvelukseen siksi määrääjäksi, joksi heidät on otettu palvelukseen, jos määräaika ei ole päättynyt tämän lain voimaan tullessa.

Siemenperunakeskuksen virkamiehen virka lakkaa tämän lain tullessa voimaan. Viran lakkatessa virkamiehen virkasuhde päättyy ilman irtisanomista.

Palvelussuhteen ehtoihin siinä osakeyhtiön työsopimussuhteisessa tehtävässä, johon asianomainen on 1 momentin nojalla siirtynyt, sovelletaan, mitä yhtiön tekemässä työehtosopimuksessa ja työsopimuksessa sovitaan tai mitä laissa säädetään tai sen nojalla säädetään tai määrätään.

6 §

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tällä lailla kumotaan Siemenperunakeskuksesta 8 päivänä joulukuuta 1995 annettu laki (1406/1995).

Valtioneuvosto voi suorittaa 1 ja 2 §:ssä tarkoitettuja toimenpiteitä ennen lain voimaantuloa. Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä myös muihin sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Siemenperunakeskuksen viimeisen toimintakauden tilintarkastukseen ja tilinpäätökseen sovelletaan, mitä 2 momentissa kumotussa laissa ja valtion talousarviosta annetussa laissa (423/1988) tai niiden nojalla säädetään. Osakeyhtiö hoitaa näiltä osin Siemenperunakeskuksen tehtävät.

2.

Laki**Siemenperunakeskuksen tuotantoalueella noudatettavista perunanviljelyn vaatimuksista annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan Siemenperunakeskuksen tuotantoalueella noudatettavista perunanviljelyn vaatimuksista 17 päivänä maaliskuuta 1995 annetun lain (356/1995) nimike sekä 1 ja 4 § seuraavasti:

Laki**korkealaatuisen siemenperunan tuotantoalueella noudatettavista perunanviljelyn vaatimuksista**

1 §

Korkealaatuisen siemenperunan tuotantoalueella (*tuotantoalue*) tarkoitetaan tässä laissa Tyrnävän ja Limingan kuntien aluetta, jolla voidaan komission päätöksen 93/231/ETY, tehty 30 päivänä maaliskuuta 1993, luvasta toteuttaa siemenperunoiden kaupan pitämisen osalta tiettyjen jäsenvaltioiden koko alueella tai osalla siitä neuvoston direktiivin 66/403/ETY, annettu 14 päivänä kesäkuuta 1966, siemenperunoiden pitämisestä kaupan liitteissä I ja II määrättyjä toimenpiteitä ankarampia toimenpiteitä tiettyjä tauteja vastaan, mukaisesti toteuttaa siemenperunoiden kaupan pitämisen osalta päätöksen nimikkeessä

mainitun direktiivin 66/403/ETY liitteessä I ja II määrättyjä toimenpiteitä ankarampia toimenpiteitä tiettyjä tauteja vastaan.

4 §

Joka tahallaan tai huolimattomuudesta markkinoi tai käyttää siemenperunoita 2 §:n vastaisesti taikka rikkoo tämän lain nojalla annettua kasvinsuojelumääräystä, on tuomitava *korkealaatuisen siemenperunan tuotantoalueella noudatettavien perunanviljelyä koskevien säännösten rikkomisesta* sakkoon.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 200 .

Helsingissä 16 päivänä toukokuuta 2002

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Maa- ja metsätalousministeri *Raimo Tammilehto*

*Liite
Rinnakkaistekstit*

2.

Laki

Siemenperunakeskuksen tuotantoalueella noudatettavista perunanviljelyn vaatimuksista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Siemenperunakeskuksen tuotantoalueella noudatettavista perunanviljelyn vaatimuksista 17 päivänä maaliskuuta 1995 annetun lain (356/1995) nimike sekä 1 ja 4 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §

1 §

Siemenperunakeskuksen tuotantoalueella (tuotantoalue) tarkoitetaan tässä laissa Tyrnävän, Limingan ja Temmeksen kuntien aluetta.

Korkealaatuisen siemenperunan tuotantoalueella (tuotantoalue) tarkoitetaan tässä laissa Tyrnävän ja Limingan kuntien aluetta, jolla voidaan komission päätöksen 93/231/ETY, tehty 30 päivänä maaliskuuta 1993, luvasta toteuttaa siemenperunoiden kaupan pitämisen osalta tiettyjen jäsenvaltioiden koko alueella tai osalla siitä neuvoston direktiivin 66/403/ETY, annettu 14 päivänä kesäkuuta 1966, siemenperunoiden pitämisestä kaupan liitteissä I ja II määrättyjä toimenpiteitä ankarampia toimenpiteitä tiettyjä tauteja vastaan, mukaisesti toteuttaa siemenperunoiden kaupan pitämisen osalta päätöksen nimikkeessä mainitun direktiivin 66/403/ETY liitteessä I ja II määrättyjä toimenpiteitä ankarampia toimenpiteitä tiettyjä tauteja vastaan.

4 §

4 §

Joka tahallaan tai huolimattomuudesta markkinoi tai käyttää siemenperunoita 2 §:n tai tämän lain nojalla annettujen määräysten vastaisesti taikka rikkoo tämän lain nojalla annettua kasvinsuojelumääräystä on tuomittava *Siemenperunakeskuksen tuotan-*

Joka tahallaan tai huolimattomuudesta markkinoi tai käyttää siemenperunoita 2 §:n vastaisesti taikka rikkoo tämän lain nojalla annettua kasvinsuojelumääräystä, on tuomittava *korkealaatuisen siemenperunan tuotantoalueella noudatettavien perunanvil-*

16

Voimassa oleva laki

HE 70/2002 vp

Ehdotus

toalueella noudatettavan perunanviljelyä koskevan määräyksen rikkomisesta sakkoon.

jelyä koskevien säännösten rikkomisesta sakkoon.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
ta 200 .*